

N. Yakovenko, Doctor of Science, Prof.,
G. Piskorska, PhD. (History), Researcher
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

CHANGING RATIO BETWEEN SOFT AND HARD POWERS IN INTERNATIONAL POLITICS OF THE EUROPEAN UNION AND RUSSIA

The article shows how the European Union and Russia view the role of soft power in international relations, the relationship between power and non-power instruments in their foreign policy. A comparative analysis of geopolitical projects of the European Union and Russia is also undertaken. It is concluded that although the EU has a wider potential for influence, it lacks an integral strategy for using its own instruments of hard power, especially in the political dimension. Russia so far has the necessary resources to limit the EU's influence on the transformation processes in the post-Soviet space.

Key words: European Union, Russia, soft power, hard power, Ukrainian crisis, geopolitical projects, values.

УДК 327:[314.743(477)+659.4]

Ч. Намонок, канд. політ. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна,
Т. Гумен, магістрант
Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ, Київ

РОЛЬ ДІАСПОРИ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ

Присвячено аналізу міжнародного іміджу сучасної України, ролі української діаспори в його формуванні та поліпшенні. Розкрито причини та чинники негативного сприйняття України за кордоном. Запропоновано заходи для підвищення інформаційної присутності України у світі та зростання інтересу іноземних держав до подій в Україні.

Ключові слова: діаспора, міжнародний імідж України, інформаційна присутність, зовнішньополітичне сприйняття.

Постановка проблеми. Сучасні пріоритети зовнішньої політики України пройшли довгий процес формування у доволі складних міжнародних умовах на тлі кількох революцій та затяжної російської агресії, коли наша держава була змушена відбудовувати свою боєздатність, аби захистити власну територіальну цілісність.

Формування позитивного іміджу держави сьогодні постає важливим завданням загальнонаціонального масштабу. Воно потребує спільних цілеспрямованих і послідовних дій офіційної влади й державних органів, громадських організацій, бізнесових структур і ЗМІ, мільйонів громадян України і численної української діаспори за кордоном.

Мета статті – з'ясувати політичні чинники, які зумовили негативне сприйняття України в сучасному світі, а також дослідити роль діаспори в поліпшенні іміджу нашої держави в країнах проживання співвітчизників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впливу українських громадян на зовнішньополітичні рішення держав проживання присвячені численні праці українських дослідників. Так, проблемами взаємодії з кордонного українства та Української держави займалися Т. Шлепакова [3], Г. Луцишин [5], В. Гарагонич [6], А. Атаманенко [8] та ін. Останні дослідження показують рівень самоорганізації та бажання української діаспори взаємодіяти з Україною на державному рівні. Чинники формування іміджу держави також були предметом дослідження численних науковців в Україні та за кордоном. Ступінь впливу діаспори на формування іміджу України за кордоном утім досі досліджений недостатньо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попри доволі різке зростання інтересу іноземних держав до подій в Україні під час Революції Гідності та початку російської окупації українського Криму й бойових дій з російською регулярною армією на сході України Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова в результаті доволі ґрунтовного моніторингу дійшов висновку, що уявлення іноземних журналістів про Україну й сьогодні залишається поверховим, фрагментарним і часто негативним. Зокрема, не полишає газетних шпальт тема відсутності політичної волі для подолання корумпованості української влади, розквіт злочинності, відсутність економічних реформ. Пові-

домлення стосовно переважно вдалих наукових технічних розробок, спортивних досягнень, або ж мистецьких проектів обов'язково супроводжуються згадками про низький рівень матеріально-технічного забезпечення науковців, спортсменів тощо чи нападами на громадських активістів. Крім того, іноземна преса бачить Україну крізь призму значного науково-технічного потенціалу, багатих природних і людських ресурсів, які не використовуються належним чином [4].

Слід зазначити, що кожна країна має свої сфери інтересів щодо України. Відповідно до них і зосереджується пильна увага навколо України, часто базуючись на старих і нових стереотипах, подолати які належить саме Україні. Будь-які заходи, спрямовані на поліпшення міжнародного іміджу України, мають підкріплюватися реальними позитивними змінами в усіх сферах економічного, політичного та суспільного життя держави.

Значною мірою покращити імідж України вдалося через несподівано сильний опір українців російській військовій окупації Донбасу. Протистояння поступово набирає ознак замороженого конфлікту, що не сприяє подальшій підвищеній увазі до нього з боку західних суспільств. Саме це має зворотний ефект у поліпшенні міжнародного іміджу України.

Світова практика доводить, що сучасні держави прагнуть використати свої зарубіжні спільноти як потужний націє- та державотворчий чинник розвитку, дієвий інструмент впливу в країнах проживання співвітчизників. Для багатьох великих держав світу співпраця із земляками за кордоном стала ефективним інструментом реалізації зовнішньої політики, коли діаспори впливають на позицію інших держав за умови підтримки їхньої діяльності державою-походження [5].

До подібних заходів удалася, приміром, Польща напередодні ратифікації договору про вступ до ЄС, активно використовуючи польські громади зарубіжжя з метою мобілізації громадської думки в державах ЄС на користь входу Польщі до європейської спільноти [3]. Сьогодні такий досвід є важливим для України, зважаючи на її прагнення до реалізації євроінтеграційного процесу та посилення міжнародних позицій [6].

Західна українська діаспора не є однорідною. І якщо певний час Україна її сприймала як донора (ураховуючи

давні традиції добродійності), то тепер відбуваються демографічні зміни, що викликає потребу фінансової підтримки частини створених закордонними українцями інституцій, у першу чергу культурних і наукових. Підтримка держави уможливить перетворення їх на своєрідні представництва України за кордоном [8].

Розвиток відносин Української держави з діаспорою найчастіше гальмується такими факторами:

- Схильність української влади до авторитарного керівництва;
- Економічна криза, що набула хронічного характеру, та відсутність реформ;
- Двозначність відносин з країною-агресором;
- Розбіжність у політичних заявах і реальних кроках представників української влади;
- Забюрократизованість прийняття політичних рішень;

• Недосконала етнополітика української держави, що регламентує стосунки української діаспори і держави.

Поряд із цим Україною укладено й ряд угод з державами-сусідами про захист прав національних меншин.

Тому серед першочергових завдань для поліпшення міжнародного іміджу України мають бути:

- підвищення ефективності дій влади відповідно до завдань, що стоять перед державою;
- забезпечення прозорості прийняття рішень;
- ліквідація глибинних причин хабарництва та корупції;
- зростання реальних доходів і платоспроможного попиту населення;
- посилення позицій України на міжнародних ринках;
- диверсифікація джерел постачання енергоносіїв;
- зменшення обсягів зовнішньої заборгованості, відновлення кредитоспроможності України;
- зменшення державного втручання в діяльність суб'єктів господарювання.

Важливим чинником створення міжнародного іміджу є поступове формування європейської ідентичності держави і закріплення сприйняття України у світі як невід'ємної частини європейської цивілізації та європейської регіональної системи міжнародних відносин.

Сьогодні позитивний імідж є надзвичайно важливим, часто вирішальним фактором у забезпеченні ефективної діяльності держави, так само як і співпраця з неурядовими та громадськими організаціями, зацікавленими в підтримці та поліпшенні позитивного іміджу України.

Заходи, спрямовані на формування позитивного іміджу, охоплюють:

- безпосереднє централізоване розповсюдження фактичної, статистичної та довідкової інформації про Україну;
- організацію поїздок представників іноземних держав (співробітників наукових і парламентських структур, неурядових організацій), міжнародних організацій, іноземних ЗМІ;
- установа постійних контактів із впливовими політиками, політологами, представниками ЗМІ в країнах світу тощо [2].

Залучення діаспори та її інформаційного, інтелектуального, культурного та фінансового потенціалу підвищує ефективність таких заходів, а політичний та суспільний вплив, якого в деяких державах набули представники української нації, виступає самостійним фактором формування позитивного іміджу України [7].

Відомим є намір України приєднатися до ЄС, НАТО та інших західних структур. Але реалізація такого наміру значною мірою залежить від того, що думають із цього приводу жителі країн Євросоюзу, і того іміджу, який має Україна як суспільство й держава на Заході, починаючи з наших найближчих сусідів [1].

Реалізація ефективної зовнішньої політики, зокрема формування позитивного іміджу країни, неможлива без наявності спеціалізованого державного інформаційного ресурсу. У цьому контексті потужними інформаційними джерелами, що працюють на захист національних інтересів поза межами України, є державна телерадіокомпанія "Всесвітня служба "Українське телебачення і радіомовлення"", Всесвітня служба іномовлення Національної радіокомпанії України, Українське національне інформаційне агентство "Укрінформ", які створюють інформаційний імідж нової України.

"Всесвітня служба «Радіо Україна»" є концептуально єдиним державним цілодобовим джерелом радіоінформації у світовому просторі про різні аспекти міжнародного та внутрішнього життя української держави. Вона виходить в ефір українською, англійською, німецькою та румунською мовами. Інформаційні блоки новин (за світовими та вітчизняними агенціями) становлять приблизно 15–20 % мовного часу, решта – оригінальні матеріали журналістів радіоагенції.

Інформаційній присутності України у світі, формуванню позитивного іміджу і забезпеченню національних інтересів держави сприяють також упровадження та розвиток інтернет-мовлення, прискорена розбудова інтернет-вузлів, зокрема на Азію, Океанію та Австралію, технічне дооснащення наявних потужностей, подальше впровадження комп'ютерних та інформаційних технологій [2].

Висновки. Отже, вплив української діаспори на формування іміджу нашої держави за кордоном неможливо переоцінити, оскільки вона є автентичним носієм української мови, культури, ментальності та світосприйняття, з яким мають змогу співіснувати громадяни країн еміграції українців. Тому для посилення позитивного впливу, який має світове українство на імідж України першочерговими завданнями органів державної влади мають стати вдосконалення механізму об'єктивного та привабливого представлення України у світі, прискорене впровадження новітніх, зокрема багатоканальних, технологій, розвиток цифрового мовлення, освоєння нових радіочастотних діапазонів, а також здійснення системної, скоординованої та оперативної підготовки і розповсюдження за межами України мультимедійними засобами інформації про Україну.

Список використаних джерел:

1. Заходи формування позитивного зовнішньополітичного іміджу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lektsii.net/3-47256.html>
2. Інформаційна присутність України у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/16850303/politologiya/informatsiyna_prisutnist_ukrayini_sviti
3. Шлепакова Т. Л. Роль діаспори в реалізації зовнішньої політики держави та єднання закордонного українства навколо Шевченкового генія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nplu.org/storage/files/Infocentr/Tematch_oglyadi/2014/diasp-i-zhevch.Pdf
4. Перспективи формування позитивного іміджу України в міжнародному інформаційному середовищі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://megalib.com.ua/content/2048_85_Perspektivi_formyuvannya_pozitivnogo_imidju_Ykraini_v_mijnarodnomu_informaciiomu_seredovishi.html
5. Луцишин Г. Українська діаспора: новітні тенденції впливу на процес національної консолідації / Г. Луцишин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdakk/2013_1/62.pdf

6. Гарагонич В. Вплив діаспори на розвиток транскордонного співробітництва / В. Гарагонич // Історичний архів. Наукові студії : Зб. наук. праць. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – Вип. 5. – С. 100–103.

7. Денисюк С. Г., Кривоніс О. М., Равков А. В. Імідж сучасної України: структурні компоненти та основні показники [Електронний ресурс] // Науковий огляд. – 2014. – Т. 3. – № 2. – Режим доступу: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/157/232>

8. Атаманенко А. Закордонне українство та Україна: проблеми та перспективи взаємовідносин [Електронний ресурс] // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Історичні науки". – Вип. 23. – С. 7–13. – Режим доступу: <http://eprints.ua.edu.ua/5113/1/3.pdf>

Надійшла до редколегії 16.11.18

Ч. Намонюк, канд. полит. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна,

Т. Гумен, магістрант

Межрегиональная академия управления персоналом, Київ, Україна

РОЛЬ ДИАСПОРЫ В ФОРМИРОВАНИИ ПОЗИТИВНОГО ИМИДЖА УКРАИНЫ

Посвящена анализу международного имиджа современной Украины, роли украинской диаспоры в его формировании и улучшении. Раскрыты причины и факторы негативного восприятия Украины за рубежом. Предложены меры для повышения информационного присутствия Украины в мире и роста интереса иностранных государств к событиям в Украине.

Ключевые слова: диаспора, международный имидж Украины, информационное присутствие, внешнеполитическое восприятие.

C. Namoniuk, Associate Professor, PhD (Politicalology)

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine,

T. Gumen, Master's student (Politicalology)

Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine

THE ROLE OF DIASPORA IN THE FORMATION OF THE POSITIVE IMAGE OF UKRAINE

This article analyzes the international image of Ukraine today, the role of the Ukrainian diaspora in its development and improvement. It reveals the causes and factors of negative perception of Ukraine abroad and suggests the measures to improve the information presence of Ukraine in the world and to enhance interest of foreign countries to the events in Ukraine.

Key words: diaspora, international image of Ukraine, information presence, international political perception.